

Jolanta Karbowniczek

Z wizytą w angielskich szkołach specjalnych

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 2,
71-76

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dr hab. prof. AJD Jolanta Karbowniczek
Akademia im. J. Długosza w Częstochowie
Instytut Edukacji Przedszkolnej i Szkolnej

Z WIZYTĄ W...

ANGIELSKICH SZKOLACH SPECJALNYCH...

W dniach 21–28 III 2009 roku miałam możliwość uczestniczenia w seminarium szkoleniowym w Crawley (Anglia). Ze względu na to, że sprawy naukowe w pracy nauczyciela akademickiego obok dydaktycznych stanowią priorytet, warto wybrać się na tego typu seminaria, które z pewnością przyczynią się do wzbogacenia naszych doświadczeń i poszerzenia wiedzy na interesujący nas temat. Wyjazd zorganizowany był przez polską Unię Europejskich Federalistów, która specjalizuje się w przygotowywaniu (rocznie 50) tego typu programów edukacyjnych. Uczestniczą w nich: nauczyciele, młodzież, dyrektorzy szkół, przedstawiciele samorządów terytorialnych, środowisk służb zdrowia i służb specjalnych. Ponad 97% tych programów realizuje się za granicą. Każdy znajdzie coś ciekawego i atrakcyjnego dla siebie.

Otwartość, życzliwość i kompetencja prezesa UEF, jego zastępców oraz innych pracowników motywuje wszystkich zainteresowanych do cyklicznych wyjazdów nawet kilka razy w roku. Świadczyć to może o rzetelności i atrakcyjności przygotowywania tego typu seminariów. Warto podkreślić, że wszelkie innowacyjne pomysły są akceptowane przez przedstawicieli UEF, czego dowodem może być organizowanie ich na życzenie. Przy realizacji UEF współpracuje z partnerami Europy Zachodniej, zajmującymi wiele renomowanych i znaczących stanowisk politycznych, samorządowych i zawodowych.

UEF powstała jako organizacja europejska w latach czterdziestych XX wieku. Jej ideą była budowa pokoju i ładu europejskiego na bazie tolerancji, poszanowania dziedzictwa kulturowego oraz wyznawania zasady subsydiarności. Najprężniej działała w Niemczech, Włoszech, Francji, Szwajcarii. W Polsce powstała w 1994 r. jako organizacja ogólnoeuropejska, ponadpartyjna i ponadreligijna. Siedziba władz naczelnych znajduje się w Brukseli, a polskich w Łodzi. Prezesem UEF – Polska jest Paweł Wojciechowski. Oddziały stowarzyszenia znajdują się w Olsztynie, Szczecinie i Lublinie. Organizacja realizuje edukacyjne programy za granicą, a ich priorytetem jest promocja integracji europejskiej młodzieży i grup zawodowych. W latach 1997–1999 przeprowadzono szkolenia dla przedstawicieli samorządów terytorialnych w Bocholt, Landsbergu i Freiburgu

(Niemcy). Brali w nich udział politycy i urzędnicy z Warszawy, Wrocławia, Łodzi, Gdańska, Poznania, Szczecina, Katowic. Od początku UEF – Polska organizuje szkolenia w Anglii, Niemczech, Szwajcarii, Francji, Austrii, Włoszech, Danii, Belgii, Rosji. W latach 1997–1998 we współpracy ze szwajcarską Fundacją Kinderdorf Pestalozzi, stowarzyszenie zorganizowało dla 450 polskich uczniów „Zieloną Szkołę”. Projekt realizowano przez 6 miesięcy. UEF była również współorganizatorem ogólnopolskiej konferencji poświęconej integracji europejskiej wraz z sekretarzem Komitetu Integracji Europejskiej ministrem Ryszardem Czarneckim. Powyższe przykłady świadczą o idealnym funkcjonowaniu tej organizacji. SeminaRIA szkoleniowe przebiegają perfekcyjnie i rzeczowo. Wracając do mojego wyjazdu muszę przyznać, że jestem nim zachwycona. Ciekawie, mądrze i merytorycznie przemyślane wizyty w angielskich szkołach specjalnych były głównym zadaniem programu europejskiego. Zaplanowano spotkania z kadrami pedagogicznymi, hospitowano fragmenty zajęć z dziećmi i młodzieżą. Uczestnicy mieli szansę porównania metod, form i technik nauczania stosowanych w Anglii i Polsce oraz nawiązania bardzo szerokich kontaktów z kadrami szkół angielskich.

Celem seminarium edukacyjnego w Crawley było zapoznanie z:

- zasadami organizacji oświaty specjalnej – integracyjnej w Anglii,
- systemem kształcenia nauczycieli i doradztwem zawodowym,
- nowatorskimi tendencjami w metodyce kształcenia i opieki niepełnosprawnych,
- zasadami funkcjonowania szkół specjalnych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- materiałami edukacyjnymi, programami nauczania, dokumentacją oraz sposobami mierzenia osiągnięć jednostek niepełnosprawnych,
- systemami włączającymi dzieci i młodzież do szkół masowych.

Program edukacyjny obejmował wizyty w:

- londyńskim Departamencie Ministerstwa Edukacji – Wydział ds. Dzieci, Szkół i Rodzin (Department Children, Schools and Families in London), gdzie dokonano prezentacji systemu szkolnictwa specjalnego i włączającego w Anglii;
- szkole wyznaniowej, anglikańskiej St Luke’s School w Southsea, która była przykładem szkoły masowej z elementami włączającymi;
- szkole specjalnej Mapledown w Londynie;
- najnowocześniejszych szkołach obejmujących dzieci z trudnościami w uczeniu się, problemami w zachowaniu, z syndromem Downa oraz autyzmem w Carwarden i The Abeby.

DEPARTMENT FOR CHILDREN, SCHOOLS AND FAMILIES – LONDON

Jednym z realizowanych punktów programu edukacyjnego w Anglii była wizyta w Jednostce Rządowej – Departamencie ds. Dzieci, Szkół i Rodzin. Obszarem opieki objęte są jednostki ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a mianowicie: z niepełnosprawnością fizyczną, sensoryczną i umysłową, z zaburzeniami emocjonalnymi w zachowaniu się oraz z trudnościami w nauce. Departament został

utworzony w czerwcu 2007 roku w Londynie. Uważa się go za najlepsze na świecie miejsce dla dzieci i młodzieży w wieku dorastania – dlaczego? ponieważ mają prawo głosu do w rządzie. Jednostka ocenia rezultaty i efekty pracy odpowiednich placówek wsparcia społecznego z rodzinami na terenie całej Wielkiej Brytanii. Ścisła i systematyczna współpraca z rodziną umożliwia im regularną pomoc. Dzieciom i młodzieży zapewnia się dbałość o zdrowie, dobre samopoczucie, ochronę wrażliwych, wrażliwych osób, edukację dostosowaną do potrzeb rozwojowych na najwyższym poziomie, drogę do optymalnego sukcesu oraz więcej czasu na gry i zabawy ogólnorozwojowe. Stałym sekretarzem, a jednocześnie honorowym Członkiem Zarządu jest David Bell, natomiast w naszym spotkaniu uczestniczył Tom Jeffery.

ST LUKE'S SCHOOL W SOUTHSEA

Szkoła powstała 30 lat temu. Przybyły do niej dzieci pracowników portu. Dominował wówczas słaby model rodziny, pozbawiony wzorca męskiego. Widoczny był także brak wysiłku i starań w stosunku do wychowania i opieki jednostek młodego pokolenia. Pracownicy oświaty, nauczyciele, terapeuci, psychologowie motywowali jednostki do edukacji. Występowała duża liczba uczniów z zaburzeniami w zachowaniu oraz trudnościami w nauce czytania, pisania, liczenia i rozumowania. St Luke's School podlega systematycznej kontroli jakości standardów uczenia się. Nie grozi jej likwidacja. Dyrektorem placówki jest Polka mgr Krystyna Butwiłowska. 1 IX 2008 roku szkoła otrzymała status Akademii. Dzięki temu zmienił się jej wygląd, wyposażenie w nowoczesne środki dydaktyczne, zbudowano obiekt sportowy – boisko, dostosowane dla uczniów niepełnosprawnych. Etos jednostki, wartości aksjologiczne oraz altruizm to główne hasła, dominujące w Southsea.

Wizyta w St Luke's School (Southsea)

(kolejno od lewej: dr Lidia Pawełek, mgr Agnieszka Sijka – nauczycielka tamtejszej szkoły – Polka, prof. Jolanta Karbowiczek)

W szkole spotkaliśmy dzieci z zespołem Downa, Aspergera, autystyczne, niedowidzące, niesłyszące i niechodzące. Są one wspierane przez opiekuna państwowego oraz włączane w normalny, codzienny tryb życia i nauki. Uczą się, mając

indywidualny zestaw zadań, dostosowany do możliwości psychofizycznych i potrzeb. Uczestniczą w zajęciach teatralnych, muzycznych i sportowych. Pomoce naukowe uzyskiwane są również z wielu angielskich szkół specjalnych. St Luke's School współpracuje z wieloma jednostkami z zewnątrz np. Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną (MABS), Dziecięcym Konsultantem ds. Wychowawczych, Uniwersytetem w Portsmouth, Policją itd. Dzieci w tej szkole porozumiewają się w 18 językach. Stanowi to duże utrudnienie ze względu na ekonomiczne i lingwistyczne, gdyż nie ma tylu nauczycieli, władających tyloma językami. Dyrektorka szkoły znalazła szybkie rozwiązanie tego problemu, powołując koordynatora ds. opracowania mini-słowniczka podstawowych słów angielskich. Włączono imigrantów do nauczania języka angielskiego. W placówce spotkać się można z wieloetnicznym pochodzeniem i wielokulturowością. Pięciuset uczniów uczęszcza do klas zintegrowanych, liczących około 20 osób. Zajęcia odbywają się w godzinach od 9⁰⁰ do 15¹⁰. Dzieci i młodzież dowożona jest do szkół specjalnych busami.

Drugą część pobytu w wizytowanej placówce wypełniły ciekawe warsztaty, dotyczące wymiany poglądów, doświadczeń i analiz porównawczych sposobów pracy z dziećmi niepełnosprawnymi w Anglii i Polsce. Nauczyciele praktycy, dyrektorzy specjalnych szkół podstawowych, kuratorzy oświaty, nauczyciele akademicy znacznie wyżej ocenili poziom organizacji edukacji, opieki, wychowania i przygotowania do zawodu – kwalifikacji oraz kompetencji w Polsce.

MAPLEDOWN SCHOOL, LONDON

Szkoła specjalna w Mapledown została przeznaczona dla uczniów pochodzących z różnych środowisk etnicznych. Jej lokalizację stanowi Londyn. Obecnie liczy 61 uczniów, w tym 24 osoby to przypadki bardzo ciężkie o najwyższym stopniu niepełnosprawności, wymagające codziennej – wielogodzinnej opieki medycznej, pedagogicznej, logopedycznej i terapeutycznej. Dla nich świadczone są specjalistyczne usługi transportowe na terenie miasta. W szkole znajduje się osiem klas: jedna z ASC, trzy dla dzieci z niepełnosprawnością złożoną i wykazujących trudności w nauce, jedna dla ADHD oraz trzy z SLD. Personel pedagogiczny, medyczny, nauczyciele wspomagający i opiekunowie pracują w bardzo ciężkich warunkach lokalowych.

*Przy placu zabaw w Mapledown School (London)
(kolejno od lewej: dr Lidia Pawelec,
przedstawicielka szkoły ds. współpracy z zagranicą,
nauczycielka z Polski, prof. Jolanta Karbowniczek)*

Budynek jest niefunkcjonalny, mały, niski i ciasny. Mimo niezłego wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny, medyczny, basen, zmysłowe studio, hydroterapię,

pomieszczenia: kuchnię, salę sportową, bibliotekę, ogród, plac zabaw i gier ogólnorozwojowych, placówkę tę uważam za bardzo nisko standardową. Mój niepokój wzbudziły: czystość i higiena pomieszczeń oraz podawanie posiłków. Dyrektor czyni wielkie starania w kierunku poprawy warunków do pracy, opieki i edukacji.

CARWARDEN HOUSE SCHOOL – CAMBERLEY, SURREY

Jedna z najpiękniejszych szkół specjalnych w Anglii, położona w spokojnej leśnej okolicy o powierzchni 21 akrów koło głównego miasta Camberley Surrey. Uznana przez rząd OFSTED za najlepszą szkołę w Anglii, nagrodzoną Beacon School. Osobą nadzorującą jest J. Cope – doświadczony, otwarty, kompetentny, kreatywny, z dużym stażem pracy pedagog. Wraz z personelem stwarza możliwości uczniom dzielenia się wspólnymi, własnymi pomysłami i doświadczeniami, wdraża do aktywności i twórczej pracy, uczy wzajemnych poprawnych relacji i właściwego komunikowania się. Ścisłe współpracuje ze środowiskiem lokalnym, mając doskonały kontakt ze społecznością. Dom Wspólnoty Carwarden jest częścią SHAPE- Surrey Heath (obszar partnerstwa w edukacji). Szkoła zapewnia uczniom wysoki poziom zdobywania wiedzy, wyposaża w umiejętności i sprawności, dając również szansę słabszym.

Zauroczona jestem organizacją pracy szkoły. Proces wychowawczo-dydaktyczny w klasach oparto na nowatorskim systemie działań pedagogicznych, podejmowanych świadomie i celowo dla „dobra dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych”. Za efektywną pracę w grupie odpowiedzialny jest wychowawca jako bezpośredni realizator wszelkich działań edukacyjnych. Szczególne znaczenie miało zapewnienie uczniom swobodnej zabawy, rozrywki, nauki własnej, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, reedukacyjnych, kompensacyjno-usprawniających i odpoczynku. Jednym z podstawowych czynników, od których uzależnione są efekty pracy, jest stworzenie właściwej atmosfery zbliżonej do domu rodzinnego. W tej szkole sprzyja ona zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa i wiary we własne możliwości. W oddziaływaniu opiekuńczo-wychowawczym umacniano wiarę wychowanków we własne siły, kształtowano ich pozytywne nastawienie do życia, pobudzano i motywowano do pracy nad sobą, rozwijano potrzeby poznawcze.

Profesor Jolanta Karbonniczek w jednej z najpiękniejszych i najnowocześniejszych angielskich Szkół Specjalnych w Camberley Surrey

Unika się tutaj jednostajności, krępowania swobody i zbytowego przeciążania zajęciami. W organizacji klas integracyjnych zwracano uwagę na: wybór pomocnika spośród uczniów, stworzenie samorządu szkoły i jego sekcji, zorganizowanie grup półformalnych stałych lub doraźnych, które będą wykonywały określone zadania. Stosuje się różne formy współpracy z rodzicami, np.: zebrania przy herbacie, indywidualne dyskusje, spotkania z gośćmi: psychologiem, terapeutą, logopedą, lekarzem, socjoterapeutą itp., przygotowanie okolicznościowych upominków, organizowanie wystaw twórczości plastyczno-technicznej i literackiej dzieci itp. Carwarden House School kładzie akcent na indywidualizację uczniów. Za podstawę nowatorskiego systemu kształcenia specjalnego uważa się: rzetelną, wczesną i wielokrotną diagnozę, określającą potencjał rozwojowy dziecka, obserwację przebiegu jego edukacji przez wielospecjalistyczną kadre, powszechność nauczania, likwidowanie barier architektonicznych, otwarty charakter systemu, dostosowany do tempa rozwoju, realizację autorskich programów nauczania, rozwijanie zaradności życiowej i umiejętności społecznych. Duże wrażenie wywarło na mnie bardzo bogate wyposażenie placówki w najnowocześniejszy sprzęt audiowizualny typu: kamery, komputery, rzutniki, wieże itp. Szkoła posiada wysokie dotacje państwowe i wsparcie społeczne ze strony znaczących instytucji w Anglii. Skutecznie zabiegając o nowe pomoce i sprzęt, stale wzbogaca swój warsztat pracy. Wszelkiego rodzaju zajęcia manualne – odrębne dla dziewcząt i inne dla chłopców świadczą o merytorycznym łączeniu teorii z praktyką. Uczniowie gotują, szyją, majsterkują, pielęgnują kwiaty i opiekują się zwierzętami. Posiadają akwarium relaksujące i uspokajające. Włączając w proces edukacyjny muzykoterapię eliminują i likwidują zespół ADHD oraz nerwice dziecięce.

Program edukacyjny w Crawley uatrakcyjniło dodatkowo zwiedzanie najpiękniejszych miejsc Londynu i jego okolic między innymi: British Museum, Londyn Eye, Trafalgar – Square, Coven Garden, Windsoru oraz uniwersytetu w Oksfordzie. Szczególną atrakcją dla wszystkich uczestników programu było spotkanie królowej Anglii – Elżbiety II przy Buckingham Palace.

Myślę, że trzeba wciąż uatrakcyjniać i poszerzać tego typu wyjazdy przez Unię Europejskich Federalistów, na przykład włączyć w to studentów, którzy będą mogli zapoznać się z Uniwersytetami w Oksfordzie i Cambridż, nauczycieli akademickich i wszystkich zainteresowanych. Są dotacje z Unii Europejskiej w ramach realizacji różnorodnych projektów. Może należy właśnie z nich skorzystać.

Na koniec jeszcze: **specjalne podziękowanie dla mgr. Pawła Wojciechowskiego – prezesa UFE i głównej organizatorki seminarium mgr Natalii Kuszał. Działajcie Państwo tak dalek efektywnie, życzę powodzenia.**

Jolanta Karbowiczek

W artykule wykorzystano dane na temat działalności organizacji Unii Europejskich Federalistów ze strony: www.uef.lodz.pl